

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1706

VIII. De Usurariorum Poenis & Iudice.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62649](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62649)

tenentur. Quod cum Glossa in c. *Tua nos cit. V. Cogendi*, affirmant Navarrus *Manual. cap. 17. n. 278.* Salas *Tract. de Usuris. cap. 43.* & alii præsertim VV. in eam rem allegantes c. *cit.* Verba, *Filij ad restituendas usuras eâ sunt districtione cogendi, quâ parentes sui, si viverent, cogerentur.* Unde, sicut hos, sic & ipsos ad restitutionem in solidum teneri, inferunt; cum favore animæ defuncti, quæ, plenâ restitutione factâ, certius & citius à peccatis liberatur: tum verò; ne bona iniquè parta hæredibus profint.

Verifimilius tamen cum Sylvestro *V. Usura 6. q. 10. d. 2.* & Cajetano *Tom. 2. Opusc. tract. 8. cap. 5.* id negant *cit.* Azor *Lib. 5. cap. 17. q. 11.* Molina *disp. 332. n. 4.* Lessius *cap. 20. n. 175.* Haunold. *n. 464.* & Pirrhing *ad hanc Rubr. n. 111.* Ratio est; quòd ex communi Juris Regula in divisione hæreditatis inter hæredes, sicut bona relicta à defuncto pro rata seu portione hæreditatis, sic etiam personales ejus obligationes ac debita dividantur; ut, sicut partem duntaxat percipiunt commodi & bonorum, sic etiam partem duntaxat sentiant incommodi sive onerum hæreditariorum, nisi aliud jure sit expressum: singulos autem hæredes in solidum teneri ullo jure expressum non sit; cum ex c. *Tua nos cit.* dispositione usuras, defuncti instar, in solidum restituere, illiusque animam plenè exonerare teneantur hæredes simul sumpti; ac proinde singuli pro rata portionis, quæ ipsos contingit, & in qua sola defunctum repræsentant: non autem in defectum aliorum, & pro rata portionis alios, non ipsos, contingentis; cum in hac defunctum ipsi non repræsentent: neque, si huic respondentem Usurarum portionem non solvant, inique parta ipsis profint.

104. Multò minùs in defectum hæredum ad usuraria & alia defuncti debita tenen-

tur legatarii casu, quò hæredes ad eorum solutionem, cum potentes essent, quavis ex causa redduntur impotentes; cum personalia defuncti debita non transeant ad ipsos, sed ad hæredes, l. *Hæreditas 62. ff. de R. J. cit.* Lessius *n. 176.* & Molina *n. 4.*

Excipiunt tamen DD. *cit.* calum, quò res aliqua usuraria in specie extaret; quia talis à quovis ejus possessore, etiam legatario & mortis causâ donatario, domino suo utique est restituenda: uti & casum, quò ante divisionem hæreditatis hæredum culpâ factum est, quò minùs usuræ restituerentur; tales enim ad illarum restitutionem in solidum ex proprio suo delicto teneri, probè advertit Lugo *de J. & J. disp. 25. n. 237.*

ARTICULUS VIII.

De Usurariorum Pœnis & Judice.

SUMMARIUM.

106. *Pœna Usurarum serè criminis notarietatem,*
107. *Et sententiam judicis declaratoriam exigunt:*
108. *Suntque Insania:*
109. *Sacramentorum & sacra Sepultura negatio recusatioque Oblationum:*
110. *Irregularitas & Ecclesiastica Censura:*
111. *Intestabilitas activa,*
112. *Et amissio sortis vel istius partis,*
113. *Usurarum crimen Mixti Fori est:*
114. *Etiamsi Juris questio in judicium deducatur.*
115. *An contractus Usurarius sit, Legalis sanctione Ecclesia definit.*

Kk

Præter

106. **P**raeter obligationem restituendi, quæ Juris est Naturalis, variæ pœnæ in usurarios constitutæ sunt Jure Civili, præsertim recentiori, & Ecclesiasticò: quas tamen ferè ab usurariis tantùm manifestis contrahi, cum Molina *Tract. 2. de J. & J. disp. 334. n. 1.* observat Haunold, *Tom. 3. de J. & J. Tract. 9. n. 467.*

Manifestus autem sive notorius usurarius esse potest Juris aut Facti notorietate. Priori manifestus usurarius est non solum is, qui tanquam usurarius condemnatus: sed is etiam, qui sub usuris mutuum frequenter à se datum confessus in judicio, vel de usurarum exercitio legitimis testimoniis, vel exhibitio rationum libro, aut aliis indicis & argumentis est convictus. Posteriori notorietate & evidentiâ facti is, qui sub usuris mutuum publicè sive in omnium conspectu, vel etiam domi suæ quibusvis ad se accedentibus assiduè & frequenter dedit, ut de hoc publicè constat, Sylvester *V. Usura 9. q. 1.*

107. Covarruvias *Lib. 3. Var. cap. 3. n. 4.* & Menoch. *de Arbitr. casu 235. an. 9.* rectè monentes; ut quis pœnis usurariis à Jure impositis afficiatur, judicis, cum notorium usurarium declarantis, sententiam considerari; cum *arg. c. Cum secundum leges 19. de Heretic. in 6.* tum verò; quòd propter varium ac speciosum interesse adinventum, usuraria iniquitas adeò facillè declinetur aut pallietur; ut eam semel iterumque exercuisse, ne dicam, frequentasse, raro aliquis convincatur.

108. Porro Usurarii manifesti pœna Prima est Infamia, *l. Improbum 20. C. Ex quib. caus. infam. irrog. §. Porro, post can. Infames 3. q. 7. & c. Inter dilectos 11. de Excess. Pralat. ubi Panormit. n. 1. & Barbosa n. 6.* Eam tamen, si usurarii respiciant, & usuras restituant, ex æquitate saltem Canonica cessare, cum Baldo *in l.*

Cassius 17. in fine. ff. de Solutionibus & Felino in c. 1. de Probat. n. 19. docet Salas *de Usuris dub. 47. n. 1.*

Secunda, Negatio absolutionis Sacramentalis & Communionis Altaris, Sepultura Ecclesiastica privatio & recusatio Oblationum, earum saltem, quæ inter Misfarum solennia fiunt: nisi penitens profacultatum suarum possibilitate usuras restituerit, vel de restituendis præstiterit cautionem, ex decreto Concilii Lateranensis, relatò *c. Quia in omnibus 3. ubi Panormit. à n. 1. Sylvester V. Usura 9. q. 4. & Molina cit. disp. 334. n. 3.*

Tertia, Irregularitas, vi cuius à Sacrorum Ordinum receptione usurarii remouentur, *can. Maritum 2. dist. 33. & can. Seditiosarios 8. dist. 46.* nec ad beneficia vel officia Ecclesiastica admittuntur, *can. Petro 4. dist. 47. & c. Inter dilectos cit. uti & Suspendio, & si ea non proficiat; depositio à beneficio & officio legitime obtento, iisdem usurariis, si clerici: si verò laici sint, excommunicatio per sententiam infligenda, can. Si quis 5. dist. 47. c. 1. & c. Præterea 7. hic. Hostiens. in Summa n. 10. cit. Covarr. n. 3. Molina n. 2. & Palao *Tract. 32. disp. 5. p. 30. n. 4.**

Quarta, Intestabilitas activa de bonis suis; ut usurariorum testamenta, alique voluntates ultimæ validæ non sint, iisque interesse nemini liceat: nisi prius usuras restituerint, vel de restituendis idoneam, id est, pignoratitiam, fidejussoriam, vel si talem ob temporis angustias non possint, saltem juratoriam præstiterint cautionem, *c. Quamquam 2. in 6. Sylvester V. Restitutio 6. q. 1. Navarrus Manual. cap. 17. n. 280. & Covarr. cit. cap. 3. n. 6.*

Quinta, Amissio alicubi totius fortis, imò istius duplicatæ, quæ in Hispania ex *Lege Regia Lib. 8. tit. 6. cit. Palao Tract. 32. disp. 4. p. 30. n. 14.* alibi quartæ partis illius,

tis illius, quæ cum usuris ex ea perceptis in Imperio Romano, vigore *Constitutionum* Maximiliani I. 1500. Caroli V. 1548. Augustæ & Rudolphi II. 1577. Francofurti editarum & promulgatarum, fisco cedit, Gaill. *Prætic. Lib. 2. Observat. 5. n. 6.* & Canisius *de Usuris cap. 9. n. 5.*

113. Superest dubium de iudice criminis Usurarum. In quo, si Jus liquidum, & de facto duntaxat quæstio sit, usurarum causam mixti fori esse; ac proinde cognitionem Seculari quoque iudici competere, satis convenit inter DD. Controversia autem inter eos est, an cognitio huic etiam competat, cum quæstio est de Jure, v.g. an contractus, quem celebratum esse, constat, usurarius sit, vel non. Hujusmodi enim cognitionem soli Ecclesiastico competere, cum Glossa in *c. Cùm sit 8. V. Malefactorum, de Foro compet.* volunt Clarus §. *Usura, n. 8.* & Azor p. 3. *Instit. lib. 5. de Usura, cap. 18. pr.* Moventur partim *c. Quoniam 2. §. c. Præterea 7.* quò textu utròque in laicos, hujusmodi criminis reos, ditricione Ecclesiasticâ procedendum & excommunicationis sententia dicitur ferenda: & *Clement. 2. de Judiciis*, causam usurarum Ecclesiasticis accensente: partim rationes; quòd in ejus modi quæstione Juris agatur de peccato: cognoscere autem, an actus peccaminosus sit, ad solius Ecclesiæ iudicium pertineat, *c. Novit 13. V. Non enim, de Judiciis §. c. Per venerabilem 13. §. Nam si, V. Rationibus igitur, Qui filij legitimi.*

114. Dissentit Covarruvias *cit. cap. 3. n. 1.* Menoch. *de Arbitr. jud. casu 398. n. 4.* Farinac. *Prax Criminal. q. 8. n. 140.* & alii, quorum sententiam verissimam, ait Canisius *de Usuris, cap. 9. n. 4.* & cum iis hujusmodi etiam causæ cognitionem esse mixti fori, & tam Seculari quàm Ecclesiastico iudici competere, defendit. Nituntur etiam ipsi iure & ratione, Jure quidem;

quòd talem cognitionem non solum nupiam vendicet Ecclesiastico: sed Principi & Curie seculari diserte, inter Juris & Facti quæstionem non distinguendò, permittat *c. Post miserabilem 12.* Ratione verò; quòd crimen hoc adverteretur Juri Naturali: & quantumvis Ecclesiasticis etiam sanctionibus prohibitum sit, in se tamen plus spiritualitatis non contineat, quàm homicidium, furtum, adulterium & cætera crimina, quæ Justitiæ & Naturalis juris præceptis adversantur: quorum coërcitionem & causarum super iis in iudicium deductarum cognitionem Seculari quoque iudici competere, res est apud omnes explorata.

Confirmatur; quia, quòd Usurarij criminis cognitio Ecclesiastico iudici de facto competat, post sacris Canones præcipuè habetur à consuetudine, eam huic tribuente & stabiliente; quòd à SS. Canonibus usuræ interdicitæ, & correctæ sint leges Civiles, si quæ eas permiserunt aut tolerarunt. Cùm ergo usuræ hodiè sanctionibus etiam Imperialibus & Regiis passim reprobata: & super iis ortæ controversiæ quæcunque ex consuetudine in foro Seculari secundum sanctiones Imperiales modernas cum sacris Canonibus satis conspirantes, tractari passim soleant ac definiti, non est, cur ejusmodi cognitionem huic etiam foro competere, inficiemur, extra casum, quò an pactio vel contractus aliquis usurarius aut aliàs injustus & peccaminosus sit, vel non sit, perpetuà & Legali sanctione esset definiendum: quem meritò excipit *cit. Palao p. 28. n. 4.* & suadet ratio; quia doctrinam, fidelium mores spectantem, firmiter declarare, soli Papæ concessum est à Christo Verbis, *Pasce oves meas*, Joan. *cap. 21. v. 18.* & extra loca, in quib⁹ usuræ à sacris Canonibus damnata, prophanis legibus non prohibentur, aut à Seculari potestate non coërcentur; nam

K k 2

etiam

etiam in his &, ubi consuetudo eam Seculari Curia ademit, causarum usurariorum cognitionem soli iudici Ecclesiastico competere, Lugo *Tom. 2. de J. & J. disp. 25. n. 250.* observat.

Neque, extra hunc casum & loca, contra Secularem potestatem allata, admodum urgent textus; quia, licet ex iis rectè inferatur, crimen hoc non esse foritantum Secularis: & excommunicationem in usurarios à solo iudice Ecclesiastico ferri posse: non tamen inferitur, usuras esse crimen merè Ecclesiasticum, ut de iis cognosci, eisque poenæ decerni neque-

ant à iudice Seculari, contra e. *Post miserabilem cit. textum.* Ratio autem; quia, licet, eum de peccato controversia est, generali & legali definitione aliquid decernere ac definire solius Ecclesiastici sit: in casu tamen particulari, an hic vel ille contractus iniustus &, sicut sacris Canonibus, sic Constitutionibus quoque Imperialibus, usuras damnantibus, contrarius sit, non apparet, cur cognoscere ac pronuntiare nequeat curia Secularis, ut cum *cit. Covarruvia n. 4. Emanuele Saà de Usuris n. 4. & Salas de Usur. d. d. 45. n. 2. docet cit. Palao p. 28. n. 4.*

TITVLVS XX.

De Crimine Falsi.

SUMMARIUM.

1. Ratio Ordinis.	14. Et ille in loco non suspecto,
2. Falsò veritas dolosè ac prajudiciosè immutatur,	15. Ab alio, quàm Curia officiali, sine rase,
3. Dictò, Scriptò, Factò vel Usu.	16. Et mutatio sit secundùm mentem Papa.
4. Falsus testis Deum, iudicem & proximum ledit.	17. Factò falsum committitur diversimodè,
5. Pena in eum Civili,	18. Et perniciosissimè à falsariis monetur:
6. Et Canonico iure constituta.	19. Quorum severissima animadversio est.
7. Pena Advocati pro dantis causam sui clientis,	20. Verita est confessio pecunie ex auro Alchimistico,
8. Et iudicis, scienter injustam sententiam ferentis.	21. Et istius artis exercitulum.
9. Scriptò Falsum variè committitur,	22. Falsi rei sunt, qui alieno nomine, insignibus Sc. utuntur:
10. Praesertim falsatione literarum Apostolicarum,	23. Et pecuniam adulterinam expendant:
11. Sive ha Gratia, sive Justitia sint.	24. Nisi ignorantia defendantur.
12. Quae gravissimè poenae obnoxia est,	
13. Licet falsatio nemini sit damnosa:	

Similli-